

.....

EL ROL DE LES PERSONES DOCENTS A LES ESCOLES MUNICIPALS DE PERSONES ADULTES

.....

MATERIAL PER A L'ACTUALITZACIÓ EDUCATIVA
APROPAMENT A UNA NOVA REALITAT

EL ROL DE LES PERSONES DOCENTS A LES ESCOLES MUNICIPALS DE PERSONES ADULTES

MATERIAL PER A L'ACTUALITZACIÓ EDUCATIVA
APROPAMENT A UNA NOVA REALITAT

Promotora:

Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona

Autora:

Gemma Argelaga i Odri

Coordinació editorial:

Subdirecció d'Imatge Corporativa i Promoció Institucional

Coordinació:

Araceli Rodríguez i Verònica Soler (Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona)

Col.laboració:

Laura Méndez, Paco Torres i Rosa Yuste (Àrea d'Educació de la Diputació de Barcelona)

**Amb la participació de les persones que han format part
de l'espai de reflexió del rol docent de la XEMPA:**

Gemma Argelaga (Centre de Formació d'Adults El Roure de Polinyà), Montse Busom (Centre de Formació d'Adults de Sitges), Anna Balaguer (Centre de Formació de Persones Adultes del Masnou), Àngels Ferran i Cristina Gallego (Escola d'Adults de Vallirana), Manuela Gallardo i Neus Selga (Centre de Formació d'Adults Baix Montseny - Sant Celoni), Núria Gibert (Escola de Persones Adultes de Malgrat de Mar), Montse Lloret (Aula d'Adults Municipal d'Abrera), Irene Macià i Guillermina Martínez (Centre Municipal de Formació de Persones Adultes de Sant Joan de Vilatorrada), Núria Martínez (Escola de Persones Adultes de la Vall del Tenes), Rosa Maria Pastor (Escola d'Adults Ferran Soldevila de Santa Maria de Palautordera), Antònia Pérez (Escola Municipal de Persones Adultes Les Teixidores de Castellar del Vallès), Neus Ramia, Can Lletres - Serveis Educatius de Llinars del Vallès), Pilar Trapero (Escola Municipal de Persones Adultes Auleda de Palau-solità i Plegamans)

Any de publicació:

2024

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	4
1. EL PERSONAL DOCENT DE LES EMPA EN UN MARC D'INTERVENCIÓ EDUCATIVA INTEGRAL	6
2. EL ROL DE LES PERSONES DOCENTS A LES EMPA	8
2.1. ROL, PAPER I FUNCIONS	8
2.2. CONCRECIÓ DE TASQUES I ACCIONS PER A UNA BONA ACTUACIÓ EDUCATIVA	11
3. COMPETÈNCIES TÈCNIQUES I TRANSVERSALS	17
4. REPTES DE FUTUR PER A UN SERVEI EFICAÇ, SOSTENIBLE I GARANT DE LA QUALITAT	20
ANNEX I. GLOSSARI	22
ANNEX II. EL PROCÉS DE TREBALL	33

INTRODUCCIÓ

Aquest document pretén apropar la realitat del rol de les persones docents a les escoles municipals de persones adultes (EMPA) en l'actualitat.

Les EMPA són un **servei educatiu local** de titularitat municipal. Aquests centres socioeducatius esdevenen un **recurs clau** per tal de promoure, millorar i assegurar l'aprenentatge competencial al llarg de la vida de les persones joves (+16) i adultes i la gent gran d'un municipi. Les dinàmiques inclusives i contextualitzades d'aquests centres contribueixen directament a la promoció social, garanteixen l'equitat i l'equilibri educatiu, responen als reptes territorials en educació i generen noves i millors oportunitats.

∴ *Les activitats de les EMPA tenen un impacte estratègic en la promoció social, el benestar en diversos àmbits de la vida i la millora de la convivència en la comunitat.*

Aquest material té com a objectiu **contribuir a la millora del servei de les EMPA des del reconeixement i la valoració dels equips docents**. Al llarg del document, es posen en relleu les característiques i el complex canvi en el rol professional del personal docent a les EMPA. Aquest canvi s'ha produït principalment a causa dels nous reptes educatius vinculats a l'aprenentatge continuat i de l'assumpció de noves funcions per tal d'afrontar-los amb èxit. A més, el contingut s'ha dissenyat per ser útil tant per a les persones que inicien la seva trajectòria docent en l'educació postobligatòria dins l'àmbit local com per al personal tècnic i polític municipal, ja que facilita l'actualització de la visió professional sobre la figura del docent a les EMPA i en destaca el potencial dins l'ecosistema local.

Aquest recurs és una recopilació de les conclusions derivades del treball reflexiu realitzat en el marc de les accions impulsades per la Xarxa d'escoles municipals de persones adultes (XEMPA).

∴ *La XEMPA, promoguda per la Gerència de Serveis d'Educació, serveix com a espai de trobada, intercanvi, construcció de coneixement i aprenentatge per als municipis de la província de Barcelona que compten amb escoles i serveis municipals per a persones adultes.*

Es destaquen les idees consensuades que han guiat el procés de treball i s'ofereix una visió global i innovadora del **rol docent de les EMPA**, que es descriu com a:

- Facilitador de sabers i benestars, que afecten dins i fora del centre.
- Responsable de la convivència amb un enfocament en diversitat, inclusió i sostenibilitat emocional.
- Compromès amb "fer aprendre", seguint una ètica docent i amb uns objectius globals i específics.
- Dotat de competències específiques, amb necessitats d'actualització constant, per acompanyar integralment persones joves i adultes i gent gran.

Per comprendre el document, cal destacar que els canvis en el rol docent a les EMPA han estat impulsats principalment per tres aspectes clau:

- **Nou paradigma metodològic:** L'aprenentatge competencial i personalitzat ha ampliat i modificat el concepte de tutoria, en què els docents assumeixen un paper actiu com a agents que generen noves oportunitats.
- **Treball cooperatiu i en xarxa:** Les dinàmiques de treball cooperatiu i els projectes transversals han expandit els espais d'acció educativa, amb gestió didàctica i pedagògica que abasta tant l'aula com el centre i el territori.
- **Educació integral i aprenentatge al llarg de la vida:** El concepte d'aprenentatge al llarg, ample i profund de la vida ha ampliat el perfil dels beneficiaris dels serveis educatius a tota la població, més enllà de l'educació obligatòria.

Aquest document està estructurat en 4 apartats i dos annexos.

- En el primer apartat, s'explica l'enfocament pedagògic i el marc teòric dels debats que fonamenten el discurs presentat.

- En el segon apartat, es detallen les funcions i actuacions del docent en diferents contextos d'intervenció: aula, claustre i centre i territori o municipi.

- En el tercer apartat, s'estableixen els coneixements conceptuals, procedimentals i actitudinals necessaris per a una professionalitat eficaç i ètica.

- En el quart apartat, es defineixen les condicions mínimes que permeten al personal docent d'EMPA dur a terme les seves funcions de manera sostenible i qualitativa i assegurar el seu benestar laboral.

- Finalment, el document inclou un parell d'annexos:

L'annex 1. Glossari: pretén facilitar la conceptualització de les idees principals del document. Està dissenyat per ajudar a entendre millor els continguts i servir com a eina formativa per a persones que provenen d'altres àmbits o que necessiten actualitzar els seus coneixements en educació. Les paraules del glossari que apareixen al document es destaquen amb un altre **color**.

L'annex 2. Procés de treball: presenta un relat detallat del procés de treball, així com un llistat de persones, centres escolars i municipis que han participat en el grup de treball sobre el rol docent.

1. EL PERSONAL DOCENT DE LES EMPA EN UN MARC D'INTERVENCIÓ EDUCATIVA INTEGRAL

El personal docent, juntament amb altres professionals de l'educació, és essencial per a la transformació social, ja que millora la societat a través de la creació de noves oportunitats per a les persones. Actualment, l'àmbit educatiu contribueix a aquesta transformació mitjançant l'adquisició i la millora contínua de **competències**.

Per assolir aquest objectiu, és fonamental que el personal docent sigui competent, no només en la seva pràctica educativa, sinó també com a acompanyant i orientador, per garantir l'eficàcia en la seva tasca.

Per tant, és essencial reconèixer la importància de crear espais d'aprenentatge i reflexió entorn del rol docent que permetin valorar, amb calma i experiència, els aspectes clau que contribueixen a l'èxit del **rol docent**.

∴ *L'èxit del rol docent significa generar aprenentatges que afavoreixin millores competencials en tot l'alumnat i, de retruc, en la comunitat a la qual pertany més enllà de l'educativa.*

Una anàlisi profunda del rol docent a les EMPA, centrada en els aspectes que determinen la professionalitat i la qualitat de la seva execució, ha de considerar els diversos contextos i les condicions en què s'actua. Això inclou els agents implicats, els actors del territori, les **barreres** habituals que es presenten i el públic al qual s'adrecen.

Aquest coneixement és essencial per revisar adequadament la definició del rol docent i, així, aconseguir una millora o un manteniment qualitatiu. Per obtenir una visió completa del rol docent a les EMPA actualment, així com dels nous **papers** i les noves funcions, cal adoptar un **enfocament holístic de l'aprenentatge**. Aquesta perspectiva permet entendre que l'aprenentatge és un procés continu i integral que es desenvolupa al llarg de tota la vida, que requereix una visió d'**educació continuada i integral**.

∴ *La mirada **d'educació integral**, en el cas de les EMPA, implica que les persones joves (16+), adultes i grans tenen el **dret d'aprendre** sempre, perquè l'aprenentatge és el factor clau que permet tenir noves i millors oportunitats.*

En conseqüència, des dels serveis educatius municipals i directament amb les persones educadores que hi treballen, es vetlla perquè les persones puguin accedir, de manera continuada i sense interrupcions estructurals, a aquelles accions formatives o educatives que els possibiliten l'aprenentatge de competències acadèmiques, personals, laborals i socials per tal de poder millorar benestars, propis i col·lectius, de manera conscient, autònoma i sostenible.

Cal remarcar que tot aquest **acompanyament personalitzat** a la ciutadania, a la seva **inclusió** i **promoció** des de l'educació integral, en una societat tan diversa, complexa i incerta com la que tenim avui, obre nous fronts d'actuació educativa i, en conseqüència, **noves dimensions i funcions del rol docent**, que es detallaran més endavant.

2. EL ROL DE LES PERSONES DOCENTS A LES EMPA

En aquest bloc, en primer lloc, es defineix el concepte de rol docent i es detallen les seves funcions i responsabilitats.

En un segon apartat, es concreta l'actuació educativa del personal docent a les EMPA, identificant les tasques i accions específiques organitzades sota dos grans eixos: l'organització i la implementació de les seves responsabilitats.

2.1. ROL, PAPER I FUNCIONS

Parlar de rol docent és referir-se a la **visió global** de la intervenció educativa professional. El rol docent és exercit per qualsevol persona que educa dins d'un centre o espai educatiu reconegut.

Aquest rol es concreta a través dels diferents **papers** que es posen en acció en un context d'intervenció educativa. Les **accions i funcions**, derivades d'aquests, s'executen de forma sistematitzada, és a dir: organitzada i conscient. Això permet optimitzar l'aprenentatge i assegurar que es transfereixen competències de manera eficaç i sostenible a tots els membres del grup.

∴ *L'acompanyament en l'educació integral exigeix avui respostes educatives que abordin la diversitat amb una **mirada polièdrica**, que considera la persona que aprèn des de la seva complexitat social i personalitza l'aprenentatge segons les capacitats i necessitats individuals. Aquesta nova dimensió de l'atenció educativa requereix obrir nous fronts d'intervenció i ampliar el rol docent amb nous papers i noves funcions.*

El rol docent a les EMPA és, per tant, molt més complex, ja que ha d'afrontar reptes i assumir funcions que exigeixen una atenció equitativa, inclusiva i sostenible. Això implica **més flexibilitat i amplitud d'influència**, és a dir, cal augmentar el radi d'actuació i la diversitat de perfils. Per aquest motiu, es fa imprescindible adquirir nous coneixements i noves **destreses** que, fins ara, no es consideraven de manera general en aquesta etapa.

Aquesta ampliació del rol es fa evident en els nous papers que els docents de les EMPA desenvolupen en diferents contextos professionals, més enllà de l'aula:

- El paper de **connector**, i **altaveu**, dels distints agents i serveis del territori, educatius o no, gràcies al treball en xarxa.
- El paper de **detector**, no tan sols de necessitats i desitjos d'aprenentatge, sinó també de tensions i problemàtiques socials.
- El paper de **prevenció i agent de registre** de diferents problemàtiques i reptes socials (violència, consum, abandonament, manca de promoció, manca d'autonomia, nivell de proactivitat, salut mental, reinserció...).

Aquests nous rols, a més dels tradicionals que es detallen a continuació, tenen un gran valor, ja que activen dinàmiques que fan visibles els elements estratègics per al diagnòstic, la comprensió i la transformació dels ecosistemes locals, més enllà de l'àmbit educatiu. Aquest enfocament permet abordar reptes globals i transcendir l'interès local.

A aquests nous rols s'hi afegeixen els aspectes professionals més reconeguts i ampliat en els darrers deu anys, especialment consolidats des de la pandèmia:

Docent expert/a: amb un alt coneixement dels continguts, les competències i les temàtiques que imparteix en la seva activitat docent.

Docent pedagògic/a: coneixedor/a de les necessitats individuals i col·lectives de l'alumnat, així com dels objectius educatius.

Docent expert/a en comunicació: capaç de fer una bona tria i **transposició** dels continguts a aprendre i interpretar, per tal de transmetre coneixements de manera efectiva, tant de manera verbal com no verbal, i registrar adequadament l'expressió de l'alumnat.

Docent com a gestor/a d'aula: per planificar, dissenyar materials i avaluar resultats d'aprenentatge.

Docent com a tutor/a integral: per detectar necessitats i dificultats i fer acompanyament emocional i guiatge formatiu.

Docent motivador/a: per ajudar a trobar sentit i utilitat a l'aprenentatge.

Docent com a dinamitzador/a: per promoure la **participació** activa de l'alumnat.

Docent expert/a en TICS: per gestionar programes a distància i crear materials didàctics digitals.

Docent com a mediador/a: per facilitar la relació i la gestió emocional dins l'aula.

Docent acollidor/a: com a referent per al nou alumnat i els nous professionals.

Docent intel·lectual: per reflexionar, investigar i millorar la pràctica docent.

Docent ètic/a: per a una intervenció responsable, amb empatia i bon tracte.

Docent expert/a en cooperació i treball en xarxa: per treballar amb altres agents educatius i socials.

Docent expert/a en coeducació: per crear empatia amb la diversitat de gènere i l'orientació sexual.

Docent com a orientador/a integral: com a guia acadèmic/a, laboral i social amb una visió holística que promogui l'equitat i la inclusió.

L'orientació integral, impulsada des del lideratge públic:

- *Promou l'accés equitatiu a l'educació al llarg de la vida.*
- *Facilita l'acompanyament en l'accés a noves i millors oportunitats amb la finalitat de proporcionar a cada persona, de manera personalitzada, l'assoliment d'aquells sabers que li permeten desenvolupar-se de manera autònoma i competent en els distints contextos per on transita, siguin de l'àmbit personal, social, acadèmic o professional.*
- *Fomenta el desenvolupament d'una ciutadania activa i responsable, capaç de generar benestar personal i col·lectiu, i actua com a agent de millora social i sostenible.*

2.2. CONCRECIÓ DE TASQUES I ACCIONS PER A UNA BONA ACTUACIÓ EDUCATIVA

Per detallar les diverses actuacions i tasques desenvolupades per part del personal docent a les EMPA, s'ha distribuït la informació en dos grans eixos:

Eix organitzatiu temporal: fa referència als tres grans moments de la planificació educativa:

1. **Abans** de l'acció educativa
(abans d'iniciar el curs: la preparació)
2. **Durant** l'acció educativa
(durant el període lectiu: intervenció)
3. **Després** de l'acció educativa
(tancament del curs lectiu: valoració i prospectiva)

Eix d'intervenció espacial: té presents els tres àmbits en què el personal docent de les EMPA intervé professionalment durant el curs lectiu:

- Un primer espai: l'**aula**
- Un segon espai: el **claustr**e i el **centre**
- Un darrer espai: el territori proper, l'ecosistema local, és a dir, el **municipi**

A continuació es detallen les actuacions que les persones docents de les EMPA solen desenvolupar en la seva actuació pedagògica.

1. ACTUACIONS DE LA PERSONA DOCENT ABANS D'INICIAR EL CURS

A L'AULA:

- Fer entrevistes inicials a l'alumnat i les famílies.
- Fer el recull, la lectura i el buidatge de diagnòstics, informes i entrevistes inicials de cada alumne.
- Comprometre's en l'assoliment de tasques (gestió responsable).
- Conèixer i/o dissenyar els documents del centre, els serveis de suport o complementaris del territori, la programació curricular i els continguts específics de la matèria a impartir.
- Utilitzar de manera responsable els recursos tècnics, tecnològics o digitals i didàctics.
- Configurar els grups de manera específica (a partir del primer buidatge informatiu).
- Recollir entrevistes prèvies (preinscripció, matrícula) i avaluacions prèvies (detecció de nivells, si escau) per al primer buidatge informatiu de l'alumnat i el grup classe.

- Implementar accions per contribuir al bon ambient i benestar del centre i l'aula tenint en compte l'atenció a la diversitat (funcional i socioeconòmica), la interculturalitat i la coeducació en qualsevol acció de disseny i intervenció educativa.

AL CENTRE I AL CLAUSTRE:

- Detectar necessitats i desitjos formatius de la població, registrats pels diferents tècnics i per les entitats municipals, per programar futures accions formatives.
- Identificar problemes i preveure situacions de conflicte establint protocols, registres i respostes d'ajut per a l'equip docent.
- Elaborar el guió de l'equip directiu, el Pla anual, l'organització d'horaris i la participació en altres activitats, així com la distribució de càrrecs i protocols per al seguiment d'actes i signatures.
- Fer el seguiment del compliment dels acords inicials i de les necessitats didàctiques.
- Actualitzar documentació i protocols i registrar i incorporar als documents del centre els debats i les aportacions recollits en les memòries del curs anterior (diferents grups de treball, comissions, avaluacions, aportacions de l'alumnat, claustre...).
- Difondre l'oferta formativa i els seus objectius, compartir-los amb el claustre i avaluar-ne l'eficàcia.
- Implementar accions per contribuir al bon ambient i benestar del centre.

AL TERRITORI/MUNICIPI:

- Conèixer les línies del govern (PAM) per garantir que les programacions siguin coherents i eficaces i promoure altres accions formatives complementàries.
- Desenvolupar programacions i propostes pedagògiques per garantir la programació anual i l'organització pedagògica a temps, aprovades per l'equip pedagògic i directiu del centre i ratificades pel Ple municipal.
- Recollir preferències i necessitats concretes per facilitar que els calendaris de reunions logístiques es tanquin abans de l'inici del curs, segons proposta prèvia del centre.
- Conèixer els recursos econòmics, materials i humans disponibles durant el curs i programar accions complementàries dins i fora de l'aula.
- Conèixer els protocols de coordinació, registre i seguiment en els circuits amb diversos serveis municipals (serveis socials, promoció econòmica, mesa d'absentisme i abandonament, atenció a les famílies, igualtat...).
- Participar directament en les reunions per acordar les persones del centre que formaran part del CEM i del CE i conèixer els membres dels consells i els temes que s'hi debaten.
- Implementar accions per contribuir al bon ambient i benestar.

2. ACTUACIONS DE LA PERSONA DOCENT DURANT EL CURS

A L'AULA:

- Acollir alumnat de matrícula viva, noves famílies i altres professionals d'activitats complementàries.
- Reprogramar de manera flexible per respondre a les variabilitats dels grups (torns de treball, augment d'alumnat per matrícula viva, ritmes i interessos grupals).
- Controlar l'aparell fonador.
- Desenvolupar la consciència corporal.
- Observar i detectar elements específics per registrar-los i valorar-los, en funció dels programes o les línies de treball dels projectes educatius de centre o ciutat en què es participa.
- Escoltar i anotar informacions rellevants respecte als continguts i les metodologies d'aprenentatge per a la seva millora.
- Flexibilitzar l'espai i la programació docent per crear entorns d'aprenentatge inclusius i evitar exclusions respecte als continguts transmesos i els recursos materials de l'aula.
- Aplicar els coneixements de l'entrevista inicial.
- Programar tutories grupals i individuals d'acord amb els documents del centre i les línies estratègiques del Pla anual.
- Observar i registrar per a l'avaluació formativa i formadora.
- Col·laborar amb altres entitats, serveis i projectes per integrar-los a l'aula i complementar els continguts.
- Intervenir de manera adequada per garantir la convivència i el bon ambient a l'aula i fomentar el vincle i les relacions respectuoses i positives entre tots els membres del grup-classe.
- Detectar i atendre les necessitats educatives especials.
- Derivar i treballar conjuntament amb altres serveis per personalitzar aprenentatges, evitar absentismes i prevenir l'abandonament escolar.
- Detectar, prevenir i comunicar actituds, conductes o dificultats que van més enllà de l'aula, segons protocols del centre i línies municipals.
- Executar qualsevol acció educativa amb humilitat, aprenent de l'alumnat, les famílies i altres docents.
- Realitzar enquestes de satisfacció i valoració de l'activitat formativa, així com de l'atenció i execució pedagògica, per prevenir l'abandonament i assolir satisfactòriament els objectius d'aprenentatge.

- Registrar i fer el seguiment d'incidències, millores, propostes i reflexions de l'alumnat per incloure-les en la memòria global (rendició de comptes i control de qualitat docent).
- Actualitzar-se mitjançant la formació contínua per garantir la qualitat professional i millorar capacitats.
- Implementar accions de contribució al bon ambient i benestar.

AL CENTRE I AL CLAUSTRE:

- Participar activament seguint els acords consensuats en projectes de claustre i centre.
- Explicar l'estat del curs i la consecució o no dels objectius marcats i presentar propostes d'ordre del dia i actes compartides.
- Participar en activitats complementàries i debats entre els diferents membres de la comunitat educativa i promoure'ls, dins dels marcs organitzatius i directius consensuats.
- Proposar canvis assumibles per millorar l'execució del pla anual, les reunions de l'equip docent i la participació en comissions educatives.
- Implementar accions per facilitar el consens i exercir una actitud mediatadora en cas d'incidències, desacords o conflictes de dimensió del centre.
- Desenvolupar accions per contribuir al bon ambient i benestar.
- Realitzar enquestes de satisfacció i valoració del servei, l'equip docent i el procés d'aprenentatge per a totes les persones participants en activitats educatives.
- Registrar incidències, resolucions, resums d'activitats i valoracions per incloure'ls en les memòries pedagògiques i l'avaluació del Pla anual.
- Actualitzar-se professionalment mitjançant la participació en activitats i accions formatives.
- Implementar accions per facilitar l'entesa i el bon ambient entre tots els membres de la comunitat educativa.

AL TERRITORI/MUNICIPI:

- Conèixer i utilitzar la informació i els recursos disponibles al municipi per facilitar diferents objectius d'aprenentatge (activitats programades, projectes, celebracions, patrimoni, biblioteca, etc.).
- Crear, juntament amb altres serveis (promoció econòmica, espais de joventut, INS, formació ocupacional...), itineraris formatius de suport o complementació dels laborals.
- Crear, dissenyar o fer el seguiment de les línies de suport per abordar les barreres que impedeixen l'accés, el seguiment o la continuïtat de l'alumnat en qualsevol activitat d'aprenentatge (amb serveis socials, CAP, ocupació, territori, biblioteca, etc.).
- Organitzar sortides amb l'alumnat per ampliar coneixements i crear o fomentar el vincle i la convivència.

- Coordinar-se i treballar en xarxa amb grups i comissions per abordar prioritats socials municipals i per crear consciència col·lectiva (abandonament escolar, salut mental, consum, maltractament, manca de civisme, **promoció**, etc.).
- Crear activitats culturals amb altres ens del municipi que ajudin l'alumnat a conèixer la cultura i la realitat local, per crear pertinença i fer visible el servei, i participar-hi.
- Facilitar l'entesa i el bon ambient en qualsevol intervenció.

3. ACTUACIONS DE LA PERSONA DOCENT DESPRÉS DEL CURS

A L'AULA:

- Avaluar els resultats pedagògics.
- Comparar els resultats amb altres cursos amb un entorn i un context similars.
- Elaborar memòries de la gestió de l'aula, basades en el relat d'accions educatives i l'anàlisi dels seus resultats.
- Autoavaluar-se (fer autocrítica) per fomentar la metacognició.
- Implementar i fer el seguiment d'accions per a la millora contínua.
- Generar o utilitzar espais de corresponsabilitat.
- Realitzar reunions de tancament i actualització amb l'alumnat.
- Fer el seguiment de l'alumnat i actualitzar registres de seguiment i estratègies amb un enfocament orientatiu.
- Actualitzar materials didàctics i distribuir espais i recursos materials de l'aula, segons les memòries i dinàmiques registrades del curs.
- Retornar als professionals la valoració de l'alumnat sobre les activitats complementàries realitzades a l'aula i recollir-ne la valoració.
- Facilitar l'entesa i el bon ambient en qualsevol intervenció de seguiment i tancament.

AL CENTRE I AL CLAUSTRE:

- Realitzar el seguiment i la revisió de les actes i signatures del curs.
- Fer el seguiment dels acords i les decisions sobre estratègies, incidències i millores implementades durant el curs.
- Dissenyar millores per al disseny del nou Pla anual i les programacions d'aula.
- Traspasar, avaluar i valorar els projectes transversals del centre.
- Traspasar les avaluacions i els resultats de l'acció educativa ordinària i complementària.

- Proposar millores en els documents del centre basades en el recull participatiu de diversos agents de la comunitat, principalment l'alumnat, i en els registres i les valoracions realitzades com a docents.
- Signar els certificats d'aprofitament, els informes i les actes d'avaluació, així com els certificats d'estudi si es coordina una UF reglada.
- Facilitar el consens i el bon ambient entre els diferents agents que participen en el centre educatiu i el conformen.

AL TERRITORI/MUNICIPI:

- Contactar amb l'alumnat després del pas per l'escola per tal de conèixer si ha seguit l'itinerari.
- Realitzar reunions finals per valorar els diferents serveis, programes transversals, objectius estratègics, etc.
- Participar en la complementació i valoració de la Memòria final del curs abans que sigui emesa pel centre i tramesa a les persones de suport educatiu municipal (rendició de comptes i control de qualitat del servei).
- Planificar integralment el futur amb els diferents serveis, incloent-hi els recursos necessaris per incorporar millores.
- Participar, si s'és membre escollit, en el CE i el CEM.
- Facilitar els consensos, el bon ambient i el benestar de la comunitat educativa i l'ecosistema local.

∴ *Qualsevol acció o tasca de la planificació educativa docent s'ha d'executar sota el paraigua de la **responsabilitat ètica professional**, una responsabilitat envers l'alumnat, els altres professionals amb qui es treballa, les famílies i la mateixa persona docent.*

En conseqüència, la persona docent ha de tenir, *per se*, **les actituds i els valors** següents

Assertivitat	Resiliència	Diàleg	Aprenentatge
Escolta activa	Flexibilitat	Improvisació	Bon tracte
Empatia	Claredat	Coherència	Autoconeixement
Confiança	Conciliació	Seguretat	Rectificació
Compromís	Innovació	Transparència	Lideratge positiu
Creativitat	Sostenibilitat	Cooperació	
Tolerància	Autocontrol	Proximitat	
Bon humor	Acollida	Iniciativa	

3. COMPETÈNCIES TÈCNIQUES I TRANSVERSALS

Assolir i aprofundir aprenentatges competencials és clau per millorar el benestar personal i social. Aquest enfocament guia els continguts d'aquest document.

En aquest apartat, es detallen les capacitats i els coneixements necessaris perquè el personal docent de les EMPA pugui executar qualitativament els seus rols per afavorir l'accés a l'adquisició d'aprenentatges i noves oportunitats a qualsevol persona que s'apropa al centre per aprendre i contribuir així al benefici públic.

A continuació, es presenten, en format de taula, els coneixements fonamentals que el personal docent ha de tenir respecte al marc de les **tres dimensions del coneixement integral**: conceptuals, procedimentals i actitudinals. El treball d'aquestes dimensions de coneixement s'han creuat amb els **5 pilars educatius de Jacques Delors**, que defineixen els distints sabers (saber pensar, saber aprendre, saber fer, saber conviure i saber emprendre) en què qualsevol educador i actuació educativa s'han de sostenir.

Aquesta taula permet conèixer les **competències tècniques i transversals** que els docents de les EMPA han de desenvolupar per exercir el seu rol de manera eficaç i sostenible.

- ⋮ *El contingut que es presenta a continuació també pot ser **font inspiradora***
- ⋮ ***i orientació** per a les rúbriques d'avaluació professional i per a la selecció*
- ⋮ *de personal en processos de contractació.*

DIMENSIÓ COGNITIVA

Sabers i aprenentatges cognitius

Per tal d'exercir el rol entenent i abordant reptes educatius pedagògics i estratègics a nivell global, curricular i teòric:

- Saber, aprendre i fer aprendre **a pensar**
- Saber, aprendre i fer aprendre **a aprendre**
- Saber, aprendre i fer aprendre **a emprendre**

Capacitats i destreses lligades als sabers cognitius

El nou rol docent a les EMPA demana tot d'aptituds lligades a tasques més reflexives, analítiques i creatives per tal d'entendre marcs conceptuals i teòrics concrets, fer dissenys i comunicació més estratègica, planificar allò més *micro* en consonància amb mirades més globals i macro, poder fer una bona anàlisi d'elements per mesurar i avaluar de manera correcta, entre moltes altres tasques ja descrites:

- Capacitat de planificació
- Capacitat d'anàlisi
- Pensament crític
- Pensament deductiu
- Flexibilitat algorítmica
- Control cognitiu
- Control perceptiu informacional i interpretatiu
- Expertesa curricular
- Capacitat alta relacional per a la creativitat i el pensament alternatiu
- Capacitat d'autoregulació del pensament per a la gestió emocional i el control del pensament distorsionant

DIMENSIÓ PROCEDIMENTAL

Sabers i aprenentatges procedimentals

Per tal d'exercir el rol docent pel que fa a la transposició didàctica i l'acompanyament i l'orientació de l'alumnat:

- Aprendre a fer i crear
- Aprendre a desfer i a desconstruir

Capacitats i destreses lligades als sabers procedimentals

- Capacitats i habilitats imprescindibles per a l'actuació a l'aula, les reunions d'equip docent o amb famílies i les accions transversals pedagògiques, entre altres
- Capacitat gestora
- Lideratge positiu
- **Destresa** en transposició didàctica
- Habilitats socials
- Competència comunicativa verbal i no verbal
- Habilitats per connectar amb objectius i motivar
- Capacitat d'acompanyar flexiblement, d'acollir
- Capacitat de relacionar continguts i objectius coherentment
- Habilitats per a un funcionament compromès i sostenible
- Capacitat d'ús de les noves tecnologies per a la gestió de registres, la creació i la gestió de recursos didàctics
- Destresa en tècniques de relaxació, dots de mediació i contencions diverses

DIMENSÍO ACTITUDINAL

Sabers i aprenentatges actitudinals

Per a exercir el rol pel que fa a propiciar l'assoliment de valors socials i personals:

- Aprendre a ser
- Aprendre a conviure

Capacitats i destreses lligades als sabers actitudinals

Destreses i competències imprescindibles per facilitar l'assoliment d'una ciutadania activa, responsable, autònoma, ètica i sostenible (dins tots els àmbits vitals):

- Eines i habilitats per a la gestió positiva de conflictes
- Actitud i comunicació assertiva
- Capacitat empàtica
- Resiliència
- Destreses per generar ambients i comunicació segura i de confiança
- Autoconeixement i tècniques de metacognició
- Capacitat d'autocontrol
- Capacitat d'autocrítica constructiva
- Coneixement i ús de tècniques de la CNV
- Habilitats d'oratória per a argumentacions clares i sostenibles (assumibles i respectuoses)
- Capacitat per al raonament moral i afrontació responsable en els dilemes morals

4. REPTES DE FUTUR PER A UN SERVEI EFICAÇ, SOSTENIBLE I GARANT DE LA QUALITAT

Conèixer, tenir cura, prioritzar i comprometre's, és essencial per assegurar que els serveis municipals compleixin les expectatives i assolixin els objectius. L'equip pedagògic, en particular, té un paper crucial en liderar serveis educatius com les EMPA. Aquest darrer bloc detalla els aspectes clau per garantir que les persones docents a les EMPA exerceixin el seu rol amb qualitat, sostenibilitat i eficiència.

Després de descriure les capacitats i competències necessàries per al nou rol docent, és important revisar les estructures que poden facilitar o dificultar la seva execució efectiva. La literatura científica confirma que el bon funcionament dels equips pedagògics i l'acció docent de qualitat són determinants per aconseguir aprenentatges profunds i obrir noves oportunitats i benestars per al públic atès per les EMPA.

La complexitat del món local requereix una connexió i una coordinació eficaces entre els diversos actors, agents i grups de l'entorn per garantir una atenció integral. Per tot això, es fa necessari apostar i possibilitar el bon **treball en xarxa**.

Es parla del bon treball en xarxa quan aquest es realitza sense **barreres** que creen tensió, des del reconeixement mutu, per tal de generar vincles confiats i sòlids i crear la **interdependència** entre tots els actors. Aquesta interdependència en l'acció educativa en xarxa permet l'entesa que tothom aporta i suma i és condició bàsica per crear respostes, personalitzades o col·lectives, més encertades.

Per tant, és imprescindible que l'Administració local promogui transversalitats, sinergies i connectivitat. Això implica:

- Reconèixer tots els professionals i agents que treballen per a un mateix objectiu.
- Garantir una horitzontalitat real i un aprenentatge dialògic. Equip docent, directius, tècnics municipals i membres de la societat civil han de ser igualment reconeguts. Les intervencions equilibrades necessiten equitat i dinàmiques que permetin certa autonomia per crear consensos amplis, coherents i integrats a l'ecosistema local, que facin les accions més útils i sostenibles.

Per garantir un exercici docent de qualitat en una EMPA, s'han d'assegurar cinc aspectes clau:

1. Autonomia de centre. És essencial disposar d'una **planificació estratègica** educativa clara i coherent amb l'entorn, sostenible en temps i recursos (humans, materials i didàctics), que incorpori l'expertesa dels equips pedagògics i les opinions de l'alumnat i la ciutadania, per tal de dissenyar programes i intervencions més ajustades a cada territori.

Els projectes de direcció han de reflectir les línies estratègiques del centre i assegurar la seva autonomia professional.

2. Participació. El Pla anual del centre ha de ser de qualitat, complir amb l'autonomia establerta per la llei i adaptar-se a les necessitats dels participants. Cal utilitzar metodologies participatives i alinear-se amb les directrius municipals per garantir innovació pedagògica.

3. Formació, actualització i reconeixement. Les funcions i competències del personal docent d'EMPA han evolucionat i es diferencien d'altres etapes educatives. És essencial reconèixer la seva especificitat i el valor social, com a recurs humà i tècnic per al municipi. Per garantir la qualitat educativa i afrontar nous reptes, cal ampliar la formació dels equips d'EMPA i fomentar la participació en recerca i innovació.

4. Funcions i temps reconeguts. Per poder dur a terme amb qualitat les nombroses funcions i tasques associades al lloc de treball, tal com s'ha detallat en el bloc IV, és imprescindible que el rol docent a les EMPA rebi un reconeixement triple:

1. Sobre calendari i horari específic.
2. Respectant necessitats d'execució, temps pactats i conciliacions.
3. Reflectint, en les fitxes del lloc de treball, les tasques, les categories per dur-les a terme de manera qualitativa i les retribucions.

5. Personalització dels aprenentatges individuals i col·lectius. És fonamental l'orientació integral, l'acompanyament en la tutorització, la participació en activitats per atendre les NESE, la lluita contra l'absentisme i l'AEP. Per això, cal impulsar xarxes de col·laboració locals entre les EMPA i els serveis educatius municipals i comarcals.

El nou rol docent, ben executat, amb el suport estructural i el reconeixement que es mereix, la seva constant actualització, la pertinença estable a un equip pedagògic i el treball en xarxa, és clau per evitar desconexions, absentismes i abandonaments i facilitar noves i millors oportunitats.

Aquest material pretén replantejar la visió sobre les EMPA i contribuir a destacar tot el potencial que aquest servei suposa per a la millora de dinàmiques d'un territori. La seva activitat incideix directament en el benestar de les persones que hi viuen i contribueix, així, al desenvolupament i la qualitat de vida de la comunitat.

ANNEX I. GLOSSARI

Per dur a terme un debat efectiu i una bona interpretació de documents didàctics, pedagògics i organitzatius, és essencial conèixer i consensuar la terminologia que s'utilitzarà per descriure objectes, conceptes i dinàmiques clau. Aquest consens és especialment important quan es vol iniciar una producció o reflexió innovadora.

A continuació es presenta la terminologia consensuada, útil tant per al personal docent com per a aquells professionals de l'educació no vinculats directament a la docència.

NOTA : *Aquest glossari s'ha inspirat, en part, en el glossari pedagògic de la XTEC (Xarxa Telemàtica d'Acció Educativa de Catalunya).*

Acció tutorial

L'acció tutorial és el conjunt d'accions educatives que, en col·laboració amb famílies i altres agents educatius, promou l'assoliment de competències transversals que consoliden una formació integral de l'alumnat i que són essencials per al desenvolupament del seu projecte personal, acadèmic i professional.

L'acció tutorial a les EMPA és responsabilitat del conjunt del professorat i està regulada pels distints documents marc i organitzatius de centre.

Acollida

Procés planificat d'acollida d'alumnat, professorat, famílies i altres experts que interactuen amb els centres educatius, destinat a enfortir les transicions educatives i garantir la continuïtat formativa. És un puntal de la **funció orientadora**, s'inicia abans de la inscripció en un centre educatiu i continua a l'inici del procés d'escolarització. En el cas de matrícules vives, l'acció d'acollida es porta a terme durant tot el curs.

L'acollida, els seus procediments, el sentit i el seguiment, es recullen en els documents marc i d'organització del centre. A més, en el cas de les EMPA, l'acollida inclou la **coordinació i complementació** amb altres accions de rebuda i seguiment que duen a terme els serveis del territori.

Acompanyament / acompanyar

És l'essència i l'acció principal de l'actuació per a la millora de resultats i l'orientació educativa. El docent tutor acompanya l'alumnat i li ofereix les ajudes pedagògiques necessàries per al desenvolupament del seu procés d'aprenentatge individualitzat.

L'acompanyament porta associat el valor del respecte i es construeix des del vincle ètic de la interacció amb l'alumnat. Per tant, té en compte els distints condicionants i contextos que afavoreixen o debiliten l'accés a aprendre autònomament, amb consciència i eficàcia. Aquest fet obre el matís a un acompanyament pedagògic personal, vinculat, també, a aspectes més socials que poden afectar el rendiment i l'assimilació de continguts i objectius marcats.

En el cas de les EMPA, el treball en xarxa, juntament amb la col·laboració i el vincle entre els agents principals de socialització, esdevé clau per a l'èxit de la personalització dels aprenentatges.

Àmbit de coneixement

És l'agrupació de les diverses matèries curriculars que conformen una concepció més àmplia i global del coneixement.

Els currículums actuals agrupen les matèries en àmbits de coneixement que faciliten l'assoliment de les competències corresponents.

En adults, l'àmbit competencial també s'enfoca, funcionalment, a l'adquisició de coneixements per a la vida personal, social i laboral.

Aprenentatge al llarg, ample i profund de la vida

És aquell aprenentatge continuat que cal assolir, o es va assolint, a escala formal, no formal o informal **al llarg** (durant), **ample** (en els distints àmbits vitals —acadèmic, laboral, personal i social—) i **profund** (sentit, utilitat i finalitat específica del que s'aprèn) **de la vida** per tal de poder ser una persona el màxim autònoma, activa i ètica.

Àrea de coneixement

Organització dels continguts d'aprenentatge agrupats en àmbits segons la seva afinitat i el seu caràcter complementari.

Avaluació formadora

Avaluació orientada a desenvolupar l'autoregulació de l'alumnat. Promou que aquest adquireixi els objectius d'aprenentatge, planifiqui adequadament les tasques i assimili els criteris d'avaluació.

Avaluació formativa

Avaluació reguladora que s'aplica durant el procés d'ensenyament i aprenentatge per identificar dificultats i ajustar el procés didàctic a les necessitats de l'alumnat.

Avaluació orientadora

Avaluació que afavoreix l'autonomia de l'alumnat mitjançant instruments i activitats de reflexió i autoregulació sobre el seu procés d'aprenentatge.

Dins d'aquesta concepció d'avaluació orientadora, les activitats d'avaluació que la conformen s'entenen com a **instruments de comunicació** entre alumnes i professors.

Les activitats avaluables, en aquest cas, permeten que l'alumnat entengui quins són els criteris d'avaluació i els continguts que ha d'aprendre i veure en quin punt es troba respecte als objectius d'aprenentatge que es persegueixen. D'altra banda, són font crucial d'informació per a la persona docent per poder fer la transposició didàctica i, així, adequar les ajudes pedagògiques a la singularitat de cada alumne.

Barreres

Dificultats, mancances concretes que s'han de superar per tal d'assolir els objectius marcats.

En el cas educatiu, la seva superació s'enfoca al fet de **garantir aprendre** (accés econòmic i físic, conciliació personal i laboral, manteniment i aprofundiment de nivells d'aprenentatge...).

Bretxes

Les bretxes educatives són les diferències en l'assoliment de coneixements competencials, sobretot els bàsics, entre membres d'una mateixa comunitat o grup social. Aquestes bretxes, que poden ser digitals, de gènere, instrumentals, etc., generen distàncies socials i afecten l'autonomia i l'accés a oportunitats en diversos àmbits de la vida.

Coeducació

La coeducació és la mirada pedagògica, que afecta tota l'activitat docent i discursiva d'un centre i una acció educativa i que vol donar resposta a la desigualtat, l'exclusió i la manca de respecte entre persones per raons de sexe, gènere o tendències emotives i sentimentals (dret a estimar respectuosament, sense imposicions ni abusos, a qui es vulgui).

Competència

La competència és l'objectiu d'aprenentatge que, a partir d'una selecció de continguts, promou en l'alumne la seva capacitat d'aplicar coneixements, habilitats, actituds i valors de forma transversal en situacions i contextos nous i complexos.

El treball per competències afavoreix l'equilibri entre els cinc grans pilars de l'aprenentatge: el saber (el saber fer, el saber ser i el saber estar), el saber viure junts i el saber emprendre.

Competències bàsiques

Les competències bàsiques són aquelles accessibles a tot l'alumnat, que serveixen com a base per a l'aprenentatge continu al llarg de la vida i garanteixen els mínims necessaris per a la comprensió i actuació en el món actual.

Competències clau

Les competències clau són aquelles que integren coneixements i habilitats de manera interactiva i transversal, necessàries per al desenvolupament personal, la ciutadania activa i la inserció en el món laboral.

Competències professionals

La combinació de competències tècniques laborals específiques i competències transversals defineix les competències clau laborals, que determinen el grau de professionalitat, eficiència i eficàcia en l'execució, el seguiment o el disseny de tasques laborals.

En aquest cas, conformen els coneixements conceptuals, les habilitats, les destreses i les actituds per desenvolupar els distints papers i executar, amb èxit, les distintes funcions educatives dins el marc del rol docent.

Competències tècniques

Les competències tècniques són els coneixements específics d'una professió que permeten executar amb èxit les tasques pròpies d'aquell ofici o professió. Aquestes habilitats i destreses específiques s'assoleixen mitjançant la formació i es validen a través de certificats oficials, acadèmics o laborals, basats en avaluacions objectives.

Competències transversals

Són competències que es desenvolupen en totes les matèries sense un suport disciplinari específic i que no necessàriament es limiten a l'educació formal (saber pensar, saber compartir, saber emprendre, saber gestionar conflictes, saber planificar, saber ser empàtic...).

Comunitat educativa

Segons la Llei d'educació de Catalunya (LEC): *"La comunitat educativa del centre, o comunitat escolar, és integrada pels alumnes, les famílies o els tutors, el personal docent, altres professionals d'atenció educativa que intervenen en el procés d'ensenyament en el centre, el personal d'administració i serveis del centre, i la representació municipal i, en els centres privats, els representants de llur titularitat"*.

Consell orientador

És el registre, en un document específic, d'una orientació concreta en relació amb l'itinerari formatiu i professionalitzador d'una persona, fonamentada en la informació del registre o full de seguiment acadèmic que es va omplint al llarg dels diferents nivells.

Aquest consell és emès per l'equip docent i lliurat a l'alumnat, i a la seva família o als tutors legals en el cas de menors, al final de l'etapa educativa. També és recomanable per a persones adultes per facilitar les transicions i l'orientació. En principi, hauria d'integrar-se en la documentació del RALC.

Currículum

Marc general d'un procés educatiu que defineix els destinataris, els objectius, els continguts culturals, les competències que cal adquirir, l'organització de les activitats, els mètodes d'aprenentatge i els criteris d'avaluació.

Criteris de l'orientació educativa (criteris SCAP)

Principi de l'acció docent orientadora que facilita l'acompanyament en l'aprenentatge de l'alumne. Cada criteri inclou indicadors que especifiquen les accions educatives.

Els criteris de l'orientació educativa són quatre: **Significació, Comunicació, Acció i Projectió.**

Detecció de necessitats i desitjos educatius

Consulta participativa sobre un fet, una situació d'aprenentatge o un projecte educatiu per identificar-ne característiques, barreres i necessitats i per planificar respostes. Diagnosi sobre els desitjos i les necessitats d'aprenentatge d'un territori o col·lectiu específic, amb l'objectiu de realitzar una planificació educativa eficaç i sostenible.

Destresa

Habilitat que activa coneixements previs i permet actuar de manera eficaç i àgil per assolir un objectiu concret.

Equip impulsor / promotor

Equip de docents d'un centre que, juntament amb la direcció, lidera i dinamitza la implementació i l'avaluació d'un Pla d'acció de centre o d'una acció pedagògica concreta.

El lideratge que assumeix l'equip impulsor afavoreix l'acció docent, sobretot l'acció orientadora en equip, i és de caràcter pedagògic i organitzatiu.

Educació i estratègia holística

L'educació holística aborda l'individu com un tot: supera els coneixements acadèmics tradicionals i integra les experiències d'aprenentatge informals que es produeixen fora del sistema educatiu formal.

Aquesta perspectiva valora les experiències personals com a factors que contribueixen a l'originalitat de cada individu. Aquesta originalitat no es manté aïllada, sinó que aporta valor social i enriqueix la comunitat amb els talents, coneixements i potencials únics de cada persona, que beneficien els grups i col·lectius en diversos àmbits vitals.

Finalitat professional

En el cas del rol docent, es busca garantir l'aprenentatge per a totes les persones amb les quals s'interactua en un context educatiu concret, incloent-hi el mateix docent. Això implica assegurar que cada individu pugui accedir al coneixement sense excepcions.

Funció docent

Actuacions concretes que els docents desenvolupen en els diferents escenaris educatius, com tutorització, avaluació, comunicació, planificació, disseny de materials... Aquestes accions, conjuntament, defineixen l'acció específica del rol docent actual.

Funció docent orientadora

És aquella que crea vincle i interacció amb l'alumne, promou la consciència del procés d'aprenentatge i evidencia la projecció del que s'està fent.

La funció docent defineix el rol, és a dir, els diversos papers que el docent assumeix en la seva actuació específica. Les funcions concretes, que constitueixen la funció global del rol docent, es mesuren mitjançant indicadors. Aquests indicadors són eines que permeten avaluar els criteris d'actuació basant-se en accions directament observables. Aquests instruments professionalitzen la funció docent i l'acció educativa del centre en el seu conjunt.

Funció tutorial

La funció tutorial és una part integral de l'acció tutorial global, la qual s'insereix en totes les activitats del centre amb un enfocament transversal compartit per tots els docents i equips educatius. Aquesta funció se centra en l'acompanyament de l'aprenentatge de l'alumne, més enllà dels continguts acadèmics, i facilita el desenvolupament autònom com a ciutadà responsable. Així, la funció tutorial no es limita als moments de tutoria, sinó que es desplega en tots els espais i temps del centre.

A les EMPA l'acció tutorial implica un fort treball en xarxa amb agents educatius, serveis municipals, famílies i altres serveis d'abast territorial (consell comarcal, inspecció educativa, XEMPA...).

Inclusió

Acció de fer particip d'un sistema a una persona valorant el seu capital sociocultural, amb el qual el sistema crearà interdependència. Aquesta dinàmica afavoreix l'avenç social de totes les parts que interactuen.

Instruments d'acompanyament autònom de l'alumne

Conjunt d'estratègies pedagògiques i didàctiques que el professorat elabora, com a part integrada dins de les seqüències d'activitats, amb l'objectiu de fer reflexionar l'alumnat sobre el seu propi procés d'aprenentatge.

Aquesta activitat cognitiva fomenta el paper actiu de l'alumnat en el seu procés d'aprenentatge. Alguns instruments d'acompanyament inclouen pautes d'interrogació amb indicadors, fitxes de reflexió sobre el procés d'aprenentatge, plans de millora personal, acadèmica i de projecció futura o la carpeta d'aprenentatge, entre altres.

Instruments d'acompanyament per als equips de centre

Conjunt d'estratègies elaborades pels equips impulsors per planificar i avaluar accions educatives compartides.

Aquests instruments ajuden a registrar els avenços de l'equip docent i a mostrar-los a mesura que es concreta el desenvolupament de les accions i els projectes de millora. Alguns instruments d'acompanyament els trobem en les actes vives, les fitxes de reflexió, les fitxes de lectura i escolta activa i els esquemes visuals de treball (conceptuals, organitzatius, etc.), entre altres documents.

Interculturalitat

Relació entre dues cultures diferents que permet valorar la diversitat d'aquestes, no només a partir del contrast, sinó també mitjançant la reafirmació mútua de les seves diferències i similituds. La interculturalitat afavoreix el coneixement d'altres perspectives i obre la possibilitat a trobar noves maneres d'interactuar enriquint i conciliant el disseny i l'execució de les actuacions col·lectives educatives.

Interdependència

És el vincle general que emergeix de la relació estreta entre persones, grups o col·lectius i que permet millorar, créixer i desenvolupar-se conjuntament per aconseguir objectius compartits. Aquesta relació es basa en la valoració de les perspectives, els coneixements i les maneres de fer particulars de cada part.

La interdependència és una de les fórmules per treballar la inclusió, valoritzar la diversitat i enfortir els llaços funcionals i de convivència. És el resultat d'un bon treball en xarxa.

Orientació educativa

L'orientació educativa consisteix en un conjunt d'actuacions definides pels centres i executades pels equips docents, les quals estan programades, sistematitzades i avaluades dins de la programació general anual del centre. L'objectiu és fomentar l'assoliment de les competències i proporcionar un acompanyament personalitzat durant tota l'escolarització de l'alumnat.

L'orientació educativa s'adreça a tots els alumnes, és responsabilitat de tot el professorat i inclou l'atenció a la diversitat, l'acció tutorial i l'orientació acadèmica i professional.

DECRET/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria.

Orientació integral

Ofereix una perspectiva sistèmica de l'orientació educativa, que implica comprendre el context immediat que interactua amb l'alumnat perquè el seu acompanyament personalitzat sigui més eficaç. Això requereix sinergia i col·laboració amb altres serveis, actors i col·lectius del territori, que influeixen en les oportunitats disponibles per a l'alumnat i en les seves possibles oportunitats d'èxit.

Paper

Conjunt de funcions i actuacions que persegueixen assolir un objectiu clar des d'una actitud concreta (mediadora, motivadora, fiscalitzadora...). En un context determinat, posen de manifest la competència d'un rol concret.

Participació

La participació és una dinàmica dins les metodologies actives i interactives que facilita la intervenció reflexiva i vivencial en la presa de decisions per trobar solucions o noves maneres de fer en un escenari o context específic.

En l'àmbit educatiu, la participació és un aspecte clau per tal de garantir la inclusió i fomentar la ciutadania activa a través de l'aprenentatge democràtic i ètic.

A més, assegura el sentiment de pertinença, ajuda a resoldre conflictes amb una perspectiva integral i permet respostes eficaces i sostenibles.

Pla de suport individualitzat

És el document que recull les valoracions i la presa de decisions dels equips docents —amb la participació de l'alumne i de la família— sobre la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a situacions singulars de determinats alumnes en tots els contextos en què es desenvolupa el projecte educatiu. El pla de suport individualitzat (PI) ha de ser una eina àgil, clara i funcional.

Planificació estratègica

Són actuacions educatives dissenyades a partir de decisions preses, basades en diagnòstics o avaluacions prèvies, amb la finalitat d'assolir objectius específics per tal de garantir el compliment de les línies globals educatives –de persones o d'un grup classe– a l'aula, de les línies directives d'un centre o de les línies i el programa de govern d'un municipi o territori concret.

Els processos participatius i el treball en xarxa són fonamentals per a l'èxit d'aquestes actuacions.

Planificació pedagògica

Conjunt de programacions, programes, actuacions tutorial, orientacions i avaluacions encaminats a garantir l'assoliment dels sabers i les competències que necessita assolir l'alumnat.

Planificació integral

Planificació pedagògica per part de la persona docent que inclou els diferents nivells de planificació estratègica, no només els currículums i l'actuació a l'aula, sinó també els objectius dels plans anuals i del PEC del centre i la contribució a afavorir les línies estratègiques educatives i culturals del govern municipal.

Promoció

La promoció és un dret de millora de totes les persones. Implica mobilitat social i estabilitat personal. L'acció de la promoció, en educació, permet afavorir l'aprenentatge i la consolidació de competències per tal d'accedir a noves i millors oportunitats.

Rol

Conjunt de papers i accions concretes derivades d'aquests papers que componen una funció global dins un context determinat.

Rol docent

Conjunt de papers, i d'accions i funcions derivades d'aquests, encaminats a garantir aprenentatges que permetin assoliments competencials eficaços i sostenibles a tots nivells.

Sabers

Conjunt de coneixements conceptuals, procedimentals o actitudinals que es poden mesurar i valorar a partir d'una observació sistematitzada. En el sistema educatiu, aquests sabers es valoren en funció dels nivells d'assoliment de les competències que expressa cada persona en un context d'aprenentatge concret.

El recurs es basa en els cinc eixos proposats per Jacques Delors, inspirador en documents marc educatius en l'àmbit europeu, per tal d'emmarcar els sabers bàsics professionals que han de sustentar el rol docent transversalment: saber pensar, aprendre, fer, conèixer i emprendre.

SCAP: Significació, Comunicació, Acció i Projecció

El model competencial orientador es basa en uns criteris determinats anomenats SCAP. Aquests criteris serveixen de pauta per a les actuacions educatives competencials i orientadores i formen part de la metacognició (conèixer com s'aprèn per aprendre millor).

Les sigles SCAP corresponen a:

- **Significació:** per tal de trobar interès en allò que s'aprèn, implicar-s'hi i gestionar motivadament el propi aprenentatge
- **Comunicació:** per poder explorar i comprendre quin és el procés d'aprenentatge propi.
- **Acció:** fer i pensar què es fa per aprendre i trobar la pròpia metodologia per tenir un aprenentatge més eficaç.
- **Projecció:** connectar l'aprenentatge amb la pròpia realitat i amb l'entorn. Aplicabilitat.

Seqüència d'activitats didàctiques

Conjunt d'activitats curriculars relacionades entre si al llarg d'un procés d'aprenentatge.

Sostenibilitat

Manera de fer o d'executar, d'una persona, grup o col·lectiu, que minimitza o redueix les possibles empremtes negatives d'una acció personal i social; actualment, el seu ús no es redueix, només, a la repercussió mediambiental.

En l'àmbit educatiu, el concepte es refereix a l'optimització dels recursos emprats en una acció, l'energia personal o col·lectiva invertida en una tasca educativa o formativa i l'impacte real en termes de resultats: abast, sostenibilitat en el temps i utilitat qualitativa.

Transicions i continuïtat formativa

Moments entre diferents ensenyaments i etapes del sistema educatiu i, en el cas de les EMPA, entre canvis d'etapa vital. Els centres educatius han de preveure mecanismes de coordinació i traspàs d'informació entre agents educatius i altres serveis municipals.

Registrar i compartir el seguiment pedagògic des d'un treball en xarxa facilita la continuïtat formativa i la qualitat educativa, i aquests factors són garants d'èxit per a la promoció i l'accés a noves oportunitats vitals de la ciutadania.

Transposició didàctica

Acció d'adaptar el discurs oral o el dels materials amb què s'ofereixen els coneixements tenint en compte la comprensió i les possibilitats d'assimilació de l'alumnat.

Treball en xarxa

La coordinació es basa en el treball col·laboratiu sistemàtic i continu entre diversos agents, actors i entitats d'un territori amb l'objectiu de proporcionar respostes més eficaces, complexes i sostenibles a projectes o reptes socials compartits. Aquesta dinàmica transversal i participativa permet evitar duplicitats, optimitzar recursos i establir vincles, alhora que es minimitzen simplificacions, exclusions, invisibilitats o intervencions inadequades.

És el treball que evita l'atomització dels centres. La seva mancança provoca aïllament i una atenció tutorial de resolució de conflictes dèbil i esbiaixada.

Unitat didàctica

Conjunt d'activitats d'aprenentatge i d'avaluació organitzades, estructurades i articulades per a la consecució d'uns objectius educatius concrets i, més específicament, per a l'assoliment de competències.

Unitat formativa

Una unitat formativa agrupa resultats d'aprenentatge, els seus criteris d'avaluació i els continguts necessaris per assolir-los dins d'un mòdul professional. Generalment, inclou activitats concretes, alineades amb els objectius pedagògics i presentades amb una transposició didàctica que facilita l'aprenentatge.

ANNEX II, EL PROCÉS DE TREBALL

Per validar qualitativament els continguts d'aquest material, cal considerar que prové de les reflexions d'un grup de docents amb una àmplia experiència a les EMPA. Aquesta metodologia participativa utilitza el capital cultural i professional dels docents per generar discursos teòrics altament aplicables. L'aplicabilitat és clau per garantir l'èxit del material. Tot el treball presentat és resultat de la col·laboració dins de la XEMPA (Xarxa d'Escoles Municipals de Persones Adultes).

El 2021, Gemma Argelaga, autora d'aquest document, va dur a terme el seminari "El rol docent a les escoles municipals de persones adultes" per repensar el rol docent a les EMPA. Davant la necessitat d'aprofundir aquest tema, el 2022 es va crear un Espai de Reflexió del Rol Docent dins de la XEMPA. Aquest espai de treball entre iguals es va reunir virtualment en quatre ocasions per plantejar interrogants i reptes, compartir necessitats, discutir competències i pensar accions per impulsar en el marc de la XEMPA.

Durant el 2023, es va realitzar un procés de recopilació dels resultats d'aquest espai de reflexió i, amb la finalitat d'incorporar noves veus, legitimar discurs i destapar nous matisos, el 17 de novembre de 2023, es va fer una sessió de contrast presencial en el marc de la XEMPA i el 8 de juliol de 2024 es va fer una darrera sessió de contrast virtual..

Diputació
Barcelona

Àrea d'Educació

